

Raport z ewaluacji okresowej za 2024 rok Programu działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami dla Miasta Rybnika na lata 2022-2025

1. Zgodnie z załącznikiem do uchwały nr 817/XLVIII/2022 Rady Miasta Rybnika z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie przyjęcia Programu działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami dla Miasta Rybnika na lata 2022-2025, zwanego w dalszej części „Programem”, ewaluacji dokona Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Rybnika, po konsultacjach z realizatorami Programu oraz Powiatową Społeczną Radą do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Rybniku.
2. **Ewaluacja okresowa Programu** (wykonywana w trakcie realizacji Programu) służy oszacowaniu efektów podjętych działań oraz ocenie, czy Program „zmierza w dobrym kierunku”. W zależności od wyników oceny działania będą modyfikowane lub podjęta zostanie decyzja o zaprzestaniu ich realizacji. Celem ewaluacji jest stałe ulepszanie skuteczności oraz efektywności zaplanowanych działań. Ewaluacja służy identyfikacji błędów i nieprawidłowości, ocenie ich wpływu na Program oraz uzyskaniu rekomendacji, jakie błędy i nieprawidłowości należy wyeliminować w przyszłości.
3. Ewaluacja została dokonana po analizie danych i informacji zebranych przez Wydział Polityki Społecznej tutejszego urzędu podczas monitoringu, które zostały przedstawione w *Raporcie z podjętych działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami dla Miasta Rybnika za 2024 rok* (informacje za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2024 r.), stanowiącym załącznik do raportu z ewaluacji.
4. Podstawę do opracowania wyników monitoringu stanowiły raporty z podjętych działań w 2024 r., dostarczone przez realizatorów Programu, tj. wydziały Urzędu Miasta Rybnika wymienione w Programie, jednostki organizacyjne miasta, placówki oświatowe, instytucje kultury, organizacje pozarządowe i inne podmioty, których działalność statutowa obejmuje zadania należące do sfery zadań publicznych m.in. w zakresie działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami i przewlekle chorych.
5. W wyniku analizy *Raportu z podjętych działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami dla Miasta Rybnika za 2024 rok* Wydział Polityki Społecznej, po konsultacjach z realizatorami Programu i Powiatową Społeczną Radą do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Rybniku, pozytywnie ocenił realizację Programu w poprzednim

roku (Program zmierza w dobrym kierunku, podjęte działania przyczyniają się do realizacji Programu, nie zauważono błędów i nieprawidłowości) i sformułował poniższe **wnioski ewaluacyjne z 2024 roku**.

- 1) Potrzebne jest dalsze kontynuowanie działań określonych w Programie, celem lepszego zaspokojenia potrzeb życiowych osób z niepełnosprawnościami i przewlekłe chorych w Rybniku.
- 2) Szczególny nacisk w podejmowanych działaniach należy położyć na działania w zakresie zwiększenia/poprawy dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej w Urzędzie Miasta Rybnika, jednostkach organizacyjnych miasta, placówkach oświatowych i instytucjach kultury, miejscach rekreacji, a także w zakresie likwidacji barier transportowych.
- 3) Należy zachęcać realizatorów Programu do aplikowania o środki zewnętrzne z różnych źródeł m.in. w ramach dostępnych programów unijnych, projektów systemowych, konkursowych, bądź innych, nakierowanych na rozwiązywanie problemów osób z niepełnosprawnościami (w tym na realizację projektów edukacyjnych).
- 4) W przypadku Celu głównego 2 Programu, czyli *Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami*, potrzebne jest w szczególności:
 - a) poszerzenie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów z niepełnosprawnościami, które może pomóc im w radzeniu sobie z wyzwaniami oraz w pełnym wykorzystaniu ich potencjału edukacyjnego,
 - b) wsparcie kadry pedagogicznej pracującej z uczniami z niepełnosprawnościami w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych, w tym w kwestii edukacji włączającej.
- 5) W przypadku działania 2.1.2. *udzielanie pomocy specjalistycznej dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami* – celem podniesienia jakości wsparcia udzielanego uczniom z niepełnosprawnościami w szkołach ogólnodostępnych należy zwiększyć liczbę zatrudnianych nauczycieli współorganizujących kształcenie, zmniejszając tym samym liczbę zatrudnianych pomocy nauczyciela.

Uzasadnienie wniosku:

- a) w procesie edukacji uczniów z niepełnosprawnościami kluczową rolę odgrywa odpowiednio wykwalifikowana kadra pedagogiczna. Z tego względu w szkołach ogólnodostępnych powinny być zatrudniane osoby posiadające kwalifikacje do pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych, a nie jedynie pomoce nauczyciela, które nie dysponują odpowiednim przygotowaniem merytorycznym i metodycznym,

- b) nauczyciel współorganizujący kształcenie to specjalista, który posiada kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej. Jego rola nie ogranicza się jedynie do wspierania ucznia, ale obejmuje także diagnozę jego potrzeb edukacyjnych, dostosowanie metod pracy, opracowywanie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych oraz współpracę z innymi nauczycielami i specjalistami. Tak szeroki zakres kompetencji pozwala na skuteczne wsparcie procesu dydaktycznego oraz dostosowanie go do indywidualnych możliwości i ograniczeń ucznia,
 - c) z kolei pomoce nauczyciela nie posiadają kwalifikacji pedagogicznych i nie są przygotowane do prowadzenia zajęć dydaktycznych, stosowania specjalistycznych metod pracy czy dostosowywania treści edukacyjnych do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami. Ich rola sprowadza się głównie do czynności organizacyjnych i opiekuńczych, takich jak pomoc w samoobsłudze czy asystowanie nauczycielowi w podstawowych działaniach edukacyjnych. Brak wykształcenia pedagogicznego i przygotowania specjalistycznego sprawia, że nie są oni w stanie zapewnić uczniom wsparcia na poziomie niezbędnym do ich prawidłowego rozwoju edukacyjnego i społecznego,
 - d) zatrudnianie nauczycieli współorganizujących kształcenie jest również korzystne z perspektywy szkoły i systemu edukacji jako całości. Współpraca specjalistów umożliwia skuteczniejsze wdrażanie założeń edukacji włączającej, co przekłada się na wyższy poziom nauczania i lepsze funkcjonowanie uczniów w środowisku szkolnym,
 - e) dodatkowo nauczyciele współorganizujący kształcenie mogą pełnić funkcję doradczą dla innych pedagogów oraz rodziców, co podnosi jakość procesu dydaktycznego i terapeutycznego,
 - f) zatrudnianie nauczycieli współorganizujących kształcenie jest więc istotne z uwagi na ich kwalifikacje, zakres obowiązków oraz wpływ na jakość kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami, a tym samym skuteczność edukacji włączającej,
 - g) pomoce nauczyciela, choć mogą odgrywać rolę wspierającą w zakresie organizacyjnym i opiekuńczym, nie są w stanie zastąpić specjalistycznej kadry pedagogicznej.
- 6) Wskazane jest dalsze kontynuowanie działań:
- a) na rzecz integracji osób z niepełnosprawnościami i przeciwdziałania ich dyskryminacji,

- b) kształtujących właściwy stosunek do ww. osób – podnoszenie świadomości społeczeństwa, w szczególności dzieci i młodzieży, w celu wzmocnienia poszanowania praw i godności osób z niepełnosprawnościami,
 - c) na rzecz poprawy wizerunku tych osób.
- 7) Niezbędne jest ciągłe podnoszenie kwalifikacji kadry zajmującej się tematyką niepełnosprawności oraz szkolenia pracowników w zakresie tworzenia dokumentów cyfrowo dostępnych.

Biorąc pod uwagę powyższe, **nie zachodzi konieczność zmiany Programu**, na obecnym etapie jego realizacji.